

FE-sagen meget kort

Dette er en meget kort opsummering af FE-sagen, som kan bruges til baggrundsinformation og forståelse af sagens sammenhæng. I skrivende stund er der ikke afsagt dom, og vi ved derfor ikke, om nogen er skyldige eller ej.

Hvad er FE?

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) blev oprettet i 1967. Fra 1950 havde den militære efterretningstjeneste været underlagt Forsvarsstaben i form af Forsvarsstabens Efterretningssektion (FST-E), og før det havde det været Generalstabens og Marinestabens Efterretningssektioner.

FE's opgaver er fire forskellige:

- Udenrigs- og militær efterretningstjeneste.
- Militær sikkerhedstjeneste.
- Netsikkerhedstjeneste – underlagt Center for Cybersikkerhed.
- Leder de defensive og offensive cybereffekter til støtte for Forsvaret.

En vigtig del af FE's opgaver er signalefterretningsindhentning. Denne opgave har været central for FE's udvikling, og har i forhold til vore allierede leveret centrale produkter såsom radioaflytning af Warszawa-pagtens kommunikation under Den Kolde Krig, hvor man kunne lytte med fra bl.a. Bornholm. Denne opgave udviklede sig fra Søværnets Radiotjeneste (SRT). Denne blev i 1951 fælles for alle tre værn, og skiftede navn til Forsvarets Centralradio (FCR). I 1971 blev FCR integreret i FE, som en hovedkomponent.

Siden 1989 har FE ændret sine opgaver fra varslings og vurdering af en militær trussel til en langt bredere opgaveløsning på baggrund af den sikkerhedspolitiske udvikling efter 2001 og indsættelse af Forsvaret i internationale operationer. Det gør, at FE i dag selv betegner sig som både en udenrigsefterretningstjeneste og en militær efterretningstjeneste.

Tidslinje for FE-sagen (Findsen-sagen)

1997. Danmark og USA laver en hemmelig aftale om, at National Security Agency (NSA) i et samarbejde med Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) får adgang til rådata fra internationale telekabler via en dansk-baseret udbyder. Denne efterretningsindhentning er rettet imod Rusland og Kina, men tappet på dansk jord.¹ Indtil 2020 er dette et af Danmarks vigtigste elementer i efterretningssamarbejdet, og det er yderst hemmeligt. Kun få har adgang til viden om aftalen. I Snowden-materialet fremgår en del af samarbejdet, og det blottlægges i 2014 af Information, men ingen bekræfter det fra officielt hold.²

21. august 2020 oversender Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) en redegørelse til Forsvarsministeriet. TET meddeler, at man på baggrund af en whistleblower mener, at ”chefen for FE – har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger.”³

FE havde allerede omkring 2016 selv undersøgt dele af sagen i form af Operation Dunhammer. Her havde man blotlagt, at den amerikanske signalefterretningstjeneste NSA havde brugt adgang via det danske samarbejde til at aflytte venligsindede magter politikere.⁴ Den interne undersøgelse gjorde, at man ikke fandt anledning til videre skridt.

21. august 2020 hjemsender forsvarsministeren fire ledende medarbejdere.

24. august 2020 offentliggør TET i en pressemeddelelse, at der er to overordnede problemer med FE – i forhold til deres redegørelse:

1. at FE ad flere omgange siden tilsynets oprettelse i 2014 og til sommeren 2020 – i forbindelse med blandt andet tilsynets konkrete kontroller samt møder med chefen for FE – har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger, og
2. at der ved centrale dele af FE’s indhentningskapaciteter er risici for, at der uberettiget kan foretages indhentning mod danske statsborgere.⁵

24. august 2020 det meddeles fra FMN, at man laver en undersøgelse af sagen – dette sker i samarbejde med TET. Det bliver tre landsdommere, der undersøger.

27. august 2020 forklarer DR, at sagen handler om samarbejde mellem NSA og FE. Herved røber man meget følsomme oplysninger, som meget få kender til. Denne historie renser reelt set ledelsen i FE, da den viser, at FE ikke gik ind for operationen, men at skiftende regeringer har sanktioneret den.

14. september 2020 hjemsendes yderligere en medarbejder.

15. december 2020 nedsætter Folketinget FE-kommissionen.⁶

8. december 2021 anholdes fire personer for at have overtrådt straffelovens § 109.⁷ De fire kommer fra FE og PET. Tilsyneladende handler det om læk af oplysninger til pressen.

- Der er tre kendte lækagesager fra FE/PET:
 1. Ahmed Samsam, der efter al sandsynlighed var dansk agent for PET. Han endte i spansk fængsel, hvorefter hans sag blev lækket.
 2. Rapporten om Syrien-børnene, der af PET ikke blev anset som farlige. Til gengæld mente FE, at Syrien-børnene som børn af IS-krigere udgjorde en risiko for hvervning som terrorister.

3. NSA-FE-samarbejdet fra 1990'erne om deling af rådata. Denne sag blev lækket få dage efter, at rapporten fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) blev oversendt til Forsvarsministeriet, og ledelsen i FE blev hjemsendt.
- Hvilken eller hvilke af disse sager det drejer sig om, vides ikke med sikkerhed på nuværende tidspunkt.

13. december 2021 afgiver FE-kommissionen beretning, der frikender de fem hjemsendte medarbejdere. Disse kan derved genindtræde i tjenesten, men siden den 8. december 2021 har mindst en af dem været anholdt, hvilket offentligheden ikke ved på det tidspunkt.

18. december 2021 løslades den ene af de fire sigtede – vedkommende er fortsat anklaget.

10. januar 2022 ophæves der delvist navneforbud, og det er nu offentligt, at den tidligere chef for PET, FE og departementschef i Forsvarsministeriet Lars Findsen er en af de anholdte. De øvrige identitet er fortsat mørklagt.

Kontrol med FE

FE er reguleret af FE-loven⁸, og er underlagt tre typer af kontrol. Kontrollen udgøres af:

- Rigsrevisionen.
- Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET).
- Folketingets "Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne".

Et par bemærkninger:

- Det står nu tilbage til domstolene at afgøre skyldsspørgsmålet. Dette foregår bag lukkede døre.
- Der er kontrol med efterretningstjenesterne, og disse og deres ledere kan ikke sætte sig over loven. Ledende medarbejdere i FE og PET undersøges. På tilsvarende vis blev den tidligere chef for PET underlagt en undersøgelse, og blev retsforfulgt.
- I kraft af efterretningstjenesternes arbejde med *need to know*, så kan man kun til en vis grad bruge whistleblowers, idet de kun kender en del af billedet.

Lars Bangert Struwe
Generalsekretær, ph.d.

Henvisninger

¹ https://www.berlingske.dk/samfund/et-pengeskab-paa-kastellet-har-i-aartier-gemt-paa-et-dybt-fortroligt?fbclid=IwAR3nw13Arcb1f2RPa56kNcsUEmeV0uvJVvT7cX_BDCOJLSVYvLMGLBZAXGU

² <https://www.information.dk/indland/2014/06/snowden-dokumenter-afsloerer-dansk-partnerskab-nsa>

³ <https://www.tet.dk/wp-content/uploads/2020/08/PRESSEMEDDELELSE.pdf>

⁴ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/forsvarets-efterretningstjeneste-lod-usa-spionere-mod-angela-merkel-franske-norske>

⁵ <https://www.tet.dk/wp-content/uploads/2020/11/Pressemeddelelse-FE-redegoerelse-2019.pdf>

⁶ <https://feuk.dk>

⁷ <https://danskelove.dk/straffeloven/109>

⁸ <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2017/1287>